"מוכרחים היינו לשנוא גם את אשר אהבנו"? גלותיות ואבל בשירת העלייה השלישית

יוחאי אופנהיימר

עקב מגבלות של זכויות יוצרים, המאמר המלא נגיש רק בעותק מודפס

תקציר המאמר:

הקריאה בשירתם של אברהם שלונסקי, יצחק למדן ואורי צבי גרינברג שנכתבה במהלך שנות העשרים של המאה העשרים מלמדת כי המשוררים המרכזיים של העלייה השלישית הציעו לקוראיהם לראות את הגלות באופן שחורג מהמסגרת האידיאולוגית הרשמית של שלילת הגלות, ובה בעת לראות את החיים החלוציים בארץ ישראל כיציאה לגלות ולא רק כחזרה למולדת. המחבר קושר את אידיאולוגיית שלילת הגלות עם מושג ה"מלנכוליה" של פרויד, שלפי שיטתו, מבוססת על הדחקת האובדן האישי והקולקטיבי. כנגד העמדה המלנכולית, המחבר מזהה את עמדתם של משוררים אלה עם עבודת האבל, הכרוכה בהתמודדות עם הליבה הטראומתית של ההגירה לארץ ישראל. המודרניזם של שלונסקי, למדן וגרינברג התבסס אפוא לא רק על עמדות פואטיות חדשניות בהשוואה לנורמות שיצרו ביאליק ובני דורו אלא גם על יכולתם להעמיק את השיח הציוני ולאפשר לו להכיל את אותם היבטים מודחקים שלא עלו עמו בקנה אחד. באותה מידה הם ערערו על מעמדה המרכזי של המלנכוליה ותבעו להציב את האבל בתור אפשרות אידיאית וחווייתית עדיפה.